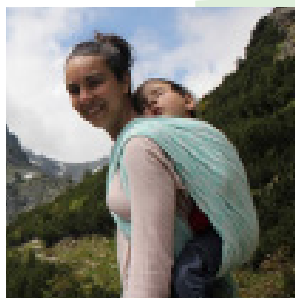

Jak napsat dobrý článek?

„Reportáž je výzva, která přináší velké uspokojení, pokud se podaří jí čelit se ctí. Spojuje v sobě snad všechny ostatní novinářské žánry: vlastní pozorování, rozhovory, fejeton. Předchází jí rešerše, mravenčí práce, čtení toho, co o daném tématu napsali ostatní. Odráží osobnost novináře či novinářky, poskytuje velký prostor pro osobní přístup, zároveň je ale objektivním žánrem – i kdyby se do ní pustil kdokoli jiný, měl by dojít k týmž faktům. Možná by ji podal jinak, svým způsobem, ze svého pohledu, ale informace v reportáži obsažené by byly tytéž.“

To jsou slova Kláry Kubíčkové, autorky následujících řádků, které vám přináší spoustu užitečných, praktických rad, jak napsat kvalitní reportážní článek.

Klára Kubíčková (1979), Vystudovala sociologii a žurnalistiku na FSS MU. Už na studiích pracovala v Moravské galerii v Brně a stala se zakladatelkou jazzové kavárny Podobrazy, kde se starala o produkci a propagaci. S novinářinou začínala v brněnském deníku Rovnost, kde vedla kulturní přílohu a publicistickou stránku. Deset let pracovala v MF DNES nejprve jako redaktorka kultury a poté jako redaktorka sobotní přílohy Víkend. Spolupracovala s časopisy Marianne, Vlasta, Téma nebo Reportér. Za reportáž o putování Šumavou získala cenu Ekopublika za rok 2016. Nyní je na volné noze, má čtyři děti.

Jak na psaní reportáže

Přečtěte si reportáž ze školení vlčích a rysích hlídek v Beskydech, kterou najdete na konci této kapitoly. Každý rok několikrát taková školení dobrovolníků organizuje Hnutí Duha. Všimněte si, že reportáž popisuje sugestivně a autenticky to, co se na místě odehrává, šetří ale s nudnými detaily deníkového typu (přijeli jsme, vybalili jsme si batohy, navečeřeli jsme se) a místo toho poskytuje čtenářům fakta, která jsou bez osobního prožitku obvykle příliš suchá.

Co je pro reportáž charakteristické?

1/ Odehrává se na konkrétním místě. Nestačí shromáždit fakta po telefonu nebo mailem, je postavená na osobním zážitku, na popisu detailů, které může znát jen ten, kdo byl v daný čas na daném místě. Pracuje s popisem atmosféry, detailů, pocitů. Je autentická.

2/ Přesto není omezená jen na subjektivní vnímání. Na reportáž vyráží poučený novinář nebo novinářka. Ví, kam jede, s jakým problémem se tam setká a kdo už o tom problému jak referoval. Neptá se: *Co tu děláte?* Protože ví, co tu dělají. Ptá se proč a jak, mnohem méně kdo a co.

3/ Po návratu z terénu dále ověřuje a zjištěná data a zážitky konfrontuje, to, co člověk viděl a zažil, dále rozpracovává. Samotný pobyt v terénu je nejdůležitějším momentem reportáže, předchází mu ale rešerše a následuje po něm ověřování.

Jak psát reportáž?

1/ Začněte atraktivně, akcí, přímým vtažením do děje. Ne popisem problému, vysvětlováním nebo dokonce vědeckými poznatky. Buďte autentičtí. Na začátku reportáže musíte zaujmout čtenářovu pozornost. První odstavec bývá někdy přirovnávaný k lokomotivě – to on roztáhne následný vlak faktů.

Lokomotivou v případě cvičné reportáže z výcviku dobrovolníků v projektu Šelmy je tento úvodní odstavec:

Na lavičce před chatou leží igelitový pytlík. Na pokoji prý už dost páchl. Nese štítek s označením vlčího trusu, datum a místo nálezu. Hovínko našly vlčí hlídky v Beskydech. A mezi osazenstvem na chatě způsobilo nadšení. Jako kdybychom našli poklad.

Proč ta radost? Je to doklad toho, že velkým šelmám v těchto horách se aspoň trochu daří. Že by někdo vlka skutečně potkal,

to se nestává, na to jsou tyhle šelmy příliš plaché. Nadšenci, kteří se sem jezdí školit, jsou ale šťastní, i když najdou jenom stopy v bahně, nebo právě šelmí trus. A těší se na zimu. To totiž bude na sněhu snadnější vlky a také rysy stopovat. A třeba se podaří najít i stopu medvěda.

2/ Teprve až čtenář z prvního odstavce zjistí, že jste skutečně byli na místě a že jste ho tam vydařeným líčením akce či atmosféry vzali, připojte za lokomotivu **vagon faktů**.

V případě našeho cvičného textu následuje za lokomotivu takto podaná první sada faktů:

Velké šelmy, tedy rys, vlk a medvěd, žily na našem území od pradávna. Jejich úloha v lese byla nesmírně důležitá. Vlci chránili les před přemnožením divočáků a jelenů, rys loví srnce. Jenomže už od 17. století docházelo k vybíjení velkých šelem, zatímco počet vysoké a černé zvěře rostl. Zkušenosti ze Slovenska přitom ukazují, že v lese, kde žije dostatečný počet vlků, například netrpí divoká prasata prasečím morem a i vysoká zvěř je zdravější. Proč? Pokud jsou kopytníci zvyklí na život se šelmami v zádech, jsou mnohem víc plaší, než jsme zvyklí, mění svá teritoria a rychleji se po lese přemísťují. Šelmy tak loví hlavně slabé a nemocné kusy, čímž les čistí a léčí.

3/ Používejte přímou řeč – jak těch, kteří byli na místě s vámi, tak těch, kteří situaci či problém dřív nebo následně komentovali. Nemusíte se navíc nutně omezovat jenom na to, co kdo řekl, můžete brát v potaz i to, co kdo napsal, rešeršim v podobě knih, odborných časopisů, videí, přednášek či tedexových vystoupení se meze nekladou. Jen je nutné čtenáře nezahltit – dobře si rozmyslete, co je nutné citovat doslova a koho je možné parafrázovat. Přímou řečí často jen uvozujeme odstavce, nakopneme ho, pokračujeme pak parafrází.

A opět náš cvičný text:

„Dnes musí úlohu šelem v terénu přebírat myslivci. Jenomže lov je náročný. A věkový průměr českých myslivců je 65 let,“ vysvětluje myslivec Martin Mati.

„V polovině 90. let se do Beskyd vrátili vlci. A vznikly první vlčí hlídky,“ popisuje pak Miroslav Kutal, jeden z našich největších odborníků na velké šelmy.

„Dřív farmáři chránili stáda hlavně za pomoci pasteveckých psů. Postupně lidé šelmy vyhubili, ale to, co se zdálo jako zisk, se nakonec ukázalo být velkou ztrátou – šelmy udržovaly zdravý les,“ vysvětluje Jiří Beneš, jeden z koordinátorů hlídek.

To všechno jsou přímé řeči, na které navazuje vysvětlující text plný faktů – přímá řeč dokáže fakta oživit, výčet pak není tak suchý.

Přímá řeč je ale výborným způsobem, jak předat čtenářům pocit, že jsou na místě s vámi – jako krátká přímá řeč v tomto odstavci:

Z přednášek, které jsme včera večer absolvovali, víme, že právě rysí trus může obsahovat chlupy, ten vlčí má po rozhrnutí klacíkem uvnitř schované obvykle i nenatrávené velké úlomky kostí nebo dokonce nestrávená kopýtka. Dloubeme klackem do trusu na cestě. Žádná kost. „Tak to není vlčí, ale rysí!“ radujeme se. Velitel hlídky nás ale vyvádí z omylu – rysí trus by byl dvojnásobně velký, tenhle je jen liščí. Jsme trochu zklamaní. Ale ne moc – nikdo z nás vlastně nikdy neviděl skutečný liščí trus, natož liščí stopu nebo živou lišku v lese, takže i tohle je pořádný objev.

Často je navíc na místě přímou řeč upravit – nesmíte ji samozřejmě jakkoli zkreslit a doslovný přepis může podpořit autenticitu, na druhou stranu řada lidí používá v mluvené řeči plevelná slova nebo výrazy, které v psaném projevu vypadají podivně. Je velmi pravděpodobné, že v naší skupince vlčích a rysích hlídek nikdo neřekl doslova: „Tak to není vlčí, ale rysí!“ Zaznělo spíš: „Vole, se asi zblázním už, to hovno není vlčí, nemá ty kosti ulomený, jak nám včera říkal ten chlápek, tak musí být vod rysa!“ Což je ovšem citace, kterou nelze použít. V tomhle případě není dokonce nutné větu autorizovat, platí jako obecně pronesená, nemá jmenovaného autora. O autorizaci si řekneme později.

4/ Střídejte „vagony“. Za fakta a suché odborné argumenty zapojte líčení z místa, za nápaditou přímou řeč popis. Je to opravdu jako zapojovat vlaky – do soupravy musíte dostat vše, co je nutné (vagony první i druhé třídy, jídelní vůz, vůz pro

rodiče s dětmi, vagon pro přepravu kol či zavazadel), na druhou stranu nesmí být vlak příliš dlouhý, aby ho lokomotiva utáhla, ale ani příliš splácáný v stylu „každá ves, jinej pes“ – nákladní vagony do osobní soupravy nepatří.

5/ Zapomeňte na sloveso být, nahradte jej! Podobně nahradte i uvozovací sloveso říci u přímé řeči. Text bude pestřejší a živější. Je samozřejmě řada případů, kdy opakované používání slovesa být slouží ke gradaci a hodí se, obecně ale platí pravidlo jednou za odstavec a dost.

6/ Řekli jste všechno, co bylo třeba? Reportáž uzavřete – pointou z místa, obloukem se vraťte k prvotnímu líčení, položte řečnickou otázku (ale s těmi opravdu šetřete, jsou jako slepé náboje, jejich opakované používání rychle přestane poutat pozornost), výstižně či vtipně nastiňte vývoj. Nezapomeňte, že závěr ve čtenáři dlouho zůstane, měl by rezonovat.

Odjíždíme vstříc těžkým sněhovým mrakům. Zanedlouho se na svazích za chatou bude lyžovat, hory naplní ryk milovníků zimních sportů.

Vlci jsou plašší. Zůstanou schovaní mimo tyhle lidské zábavy. Na sněhu v divočině budou jejich stopy ale mnohem zřetelnější, než v podzimním blátě. Stopy – hovínka.

7/ Doplněte boxy, čísla, lišty, zajímavosti. Je určitě hodně věcí, které se vám do textu nevešly nebo které je dobré vypíchnout, rozvinout, zopakovat v kontextu. K tomu slouží boxy na konci článku. Zjednodušeně do nich dostaňte fakta, která mohou být pro čtenáře zajímavá, a která by použitá v samotném textu rušila jeho tok. Jinými slovy: pokud vám zůstaly nějaké vagony s fakty, tady je můžete použít.

Jak je to s tou autorizací

Lidé, s nimiž jste mluvili, a jejichž přímou řeč v článku používáte, by měli mít možnost článek ještě před jeho vydáním vidět a ke své přímé řeči v něm se vyjádřit, navrhnout korekce, uvést své vyjádření na pravou míru. Jsou novináři, kteří autorizují jen rozhovory a reportáže ne. Jsou zpovídaní, kteří autorizaci nevyžadují. A jsou zpovídaní, kteří ji vyžadují a opraví vám všechno, nejenom to, co v textu říkají oni. Záleží na vás, zda to přijmete. Někdy je k užítu nechat autorizovat i reportáž, ač byste nemuseli. Mně pomáhá být si jistá, že všechna fakta sedí, nic jsem nepochopila špatně, nic nezkreslila. Text o vlčích četl z dotčených Jiří Beneš a Mirek Kutal, navrhli některé změny, většinu jsem skutečně opravila. Pokud někdo zasahuje do mé „literární licence“, neberu to, ale pokud opravuje nebo zpřesňuje fakta, jsem za to vděčná.

Prakticky se to dělá tak, že se s dotčenými domluvíte, pošlete jim text mailem a dáte jim termín, do kdy ho musí autorizovat. Oni navrhnou v textu změny (tučně, jinou barvou, v režimu změn a úprav) a vy už i s tím následně počnete, co uznáte za vhodné. Poděkujete, ale o tom, kolik z navržených změn použijete, už neinformujete, pokud není zvláštní důvod.

Reportáž jako žánr obvykle není konfrontační, takže i autorizace probíhá ve většině případů hladce. Pokud ovšem budete psát reportáž z guerillové návštěvy černé skládky, na níž vás bude honit hlídač a křičet na vás urážky, můžete je použít, aniž byste mu je posílali k autorizaci. Autorizace často slouží i jako vstřícný krok směrem ke zdroji, řadu ekologů/ekoložek či vědců/vědkyň používám jako zdroje opakovaně a je dobré si je nerozházet tím, že udělám chybu v citaci nebo v tom, co z ní pak vyvozují. Vyplatí se zkrátka nechávat autority texty kontrolovat.

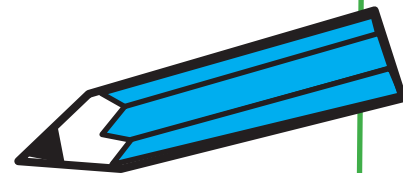
Samotný proces sběru informací – co předchází psaní

1. Najděte si svoje téma

V novinách dostanete obvykle téma přidělené, pokud si ho ale můžete zvolit, volte podle důležitých kritérií:

Je to společensky přínosné?

Jak moc je tohle téma podstatné pro komunitu lidí, v níž žijete, jak moc pro vaše město, stát, pro zeměkouli. Psát v Pardubicích o situaci mořských ptáků otrávených plastem je sice chválné, ale musíte se vzdát terénního pozorování i face to face konzultací s odborníky na místě. Vyberte si tedy téma, které je možné pozorovat, zažít a konzultovat bezprostředně ve vaší blízkosti. Nebojte se ptát a pít se po vhodném tématu – udělejte anketu ve škole, na facebooku. Pokládejte jed-

noduché otázky: co vás trápí v souvislosti s životním prostředím? (*Nedýchatelný vzduch po cestě do školy? Hromady plastů a papíru kolem kontejnerů? Bioodpad, který končí ve spalovně místo kompostérů? Rybník znečištěný sinicemi? Slepičí velkochov za městem? Spotřeba vody na výrobu jednoho piva?*) Nebo co vás zajímá? (*Stavba hliněného domu? Fungování permakulturní zahrady? Provoz místní lesní školky?*).

Kdo je kompetentní o tom mluvit?

Každý novinář má své zdroje. Získává je roky, během své práce si ukládá telefonní čísla, maily, osobně se setkává nejenom s tiskovými mluvčími konkrétních institucí, ale i s odborníky a odbornicemi, politiky a političkami a řadou dalších lidí, kteří mají co říct. Člověk, který s novinařinou začíná, je v těžší pozici – svoje kontakty ještě nemá a musí je shromáždit. Každá radnice či úřad má svého tiskového mluvčího nebo tiskovou mluvčí, na které je možné se obrátit a chtít vyjádření instituce či kontakt na někoho uvnitř. U soukromých subjektů je to těžší, ale nevzdávejte to – hledejte maily, telefony na ústřednu, pátrejte. Jen málo témat zkrachuje na tom, že není nikoho, kdo by je okomentoval. Každý problém má svoji autoritu, někoho, kdo je za něj zodpovědný, kdo o něm ví víc.

2. Buďte zvědaví a zvědaví

Zvědavost je jednou z nejdůležitějších novinářských vlastností. Zvědavost se násobí s informacemi – čím víc toho vím, tím víc otázek mě může napadat, tím víc mohu téma rozvíjet, doptávat se na podrobnosti.

Někdy má člověk v hlavě černou díru a neví, na co by se zeptal, i když se setká s mistrem světa nebo královnou vesmíru.

Naučte se z paměti tázací zájmena, která vám pomohou klást otázky: **Kdo, kdy, kde, co, proč a jak.**

Kdo, kdy, kde a co většinou víte: Radnice nechá do konce měsíce vykácet třešňovou alej v sousední ulici.

Proč a jak je mnohem zajímavější: *Proč to udělá? Jsou ty stromy nebezpečné, staré, napadené? Není možné je zachránit? Jakou plní v ulici funkci? Když tam nebudou, co se stane s ekosystémem v tom místě, se stínem, s vodou v půdě, s prostorem pro hraní místních dětí? S kým radnice záměr konzultovala? Jaké jsou podobné případy v okolí? Co na to říkají místní?*

Kromě tázacích zájmen je dobré mít vždycky na paměti, že skoro všechno má svoji minulost a budoucnost – ptejte se na to, jak to všechno začalo a na to, jaké jsou další plány.

3. Ptejte se – ale jak?

Osobně. Schůzku se zdrojem si domlouvejte mailem nebo telefonicky, ale pokuste se s těmi zásadními informátory a informátorkami mluvit osobně, nejen na dálku. Kromě toho, že si tím začnete budovat síť kontaktů (pokud se s vámi někdo osobně setká, bude si vás do budoucna pamatovat líp, než když se s vámi budou bavit jen po telefonu nebo si s vámi bude pouze psát), můžete získat prostor a čas pro další nápady, otázky, pozorování.

Rozhovory nahrávejte. U reportáže si dělejte poznámky. Pište co nejdřív, aby zážitek nevyprchal.

Obecná příprava novináře či novinářky

Být správným novinářem nebo novinářkou znamená milovat a sledovat média a jejich práci. Pokud chcete fotit, sledujte servery o fotografování, čtěte knihy o fotografech a fotografkách nebo jejich deníky, blogy a záznamy, sledujte jejich facebookové stránky, životopisné filmy, kupujte si časopisy o fotografování, nebojte se ani těch zahraničních. Stejně je to s psanou novinařinou. Vychází u nás mnoho časopisů, které stojí za pozornost a v nich jsou texty od novinářů a novinářek, které vás mohou inspirovat, a které stojí za to sledovat. **Open society fund** pořádá každoročně **Novinářskou cenu**, která má kategorii reportáž. Pokud chcete psát opravdu dobré reportáže, vyplatí se vyhledat si ty oceněné z minulých ročníků a přečíst si je. Jsou jména, která se mezi nominovanými opakují, stejně jako časopisy, v nichž publikují. Vyplatí se číst nejenom **Respekt** nebo magazín **Reportér**, ale i třeba **National Geographic**, který zveřejňuje kromě českých textů zejména překlady zahraničních článků, což je výborné pro srovnání i inspiraci. Výborné reportáže najdete například i na Českém rozhlase, ačkoliv rozhlasová novinařina má svá specifika, zásady a základy jsou stejné jako v případě psané žurnalistiky. U ekologie si vyhledejte nominované texty na ocenění **Ekopublika**.

PŘÍRODA

Vlkům na stopě

Redaktorka magazínu
Víkend se vydala
do Beskyd stopovat
vlky a rysy.

JAK U NÁS ŠELMY ŽIJÍ
a proč jich je pořád tak
málo?

Vlk obecný

Největší psovitá šelma loví
ve smečce, hlavně jeleny,
divočáky a srnce. Příleži-
tostně i ovce nebo telata,
pokud nejsou správně
zabezpečena. Kořist cítí
na několik set metrů, vý-
borně vidí za šera a v noci.

Žije hlavně na Kokořínsku,
na Šumavě, v Krušných
horách, na Broumovsku
a v Beskydech.

Podle jediné stopy vlka
od velkého vlčáka nero-
zeznáte, liší se však jejich
stopová dráha v krajině,
vlci takzvané čarují, tedy
běží terénem přímo –
na rozdíl od poskakujících
a pobíhajících psů, kteří
mají tendenci se vracet
k pánovi.

Původně šlo o posvátné
zvíře, západní civilizace mu
však „nasadila vlčí hlavu“,
stala se z něj záporná
pohádková postava i krve-
lačná bestie z hororů.

V Česku najdete **víc než**
70 obcí, které mají vlka
v názvu: Vlkov, Vlčatín,
Vlčnov a podobně.

KLÁRA KUBÍČKOVÁ

Na lavičce před chatou leží igelitový pytlík. Na pokoji už dost páchl. Nese štítek s označením vlčího trusu, datum a místo nálezu.

Hovínko našly vlčí hlídky v Beskydech. A mezi osazenstvem na chatě způsobilo nadšení. Jako kdybychom našli poklad.

Proč ta radost? Je to doklad, že velkým šelmám se v těchto horách aspoň trochu daří.

Že by někdo vlka skutečně potkal, to se nestává, na to jsou tyhle šelmy příliš plaché. Nadšenci, kteří se sem jezdí školit, jsou však šťastní, i když najdou jen stopy v bahně nebo právě trus. A těší se na zimu, kdy bude na sněhu snadnější vlky (a také rysy) stopovat. Kdo ví, třeba se podaří najít i stopu medvěda.

Tudy šla liška

Škrábeme se na hřeben jižní části Beskyd, tam, kde přecházejí v Javorníky. Brzy scházíme ze značené turistické trasy, kloužeme bahnitou cestou mezi buky a malými jedlemi. Rysi tady žijí, byť v malém počtu, od 70. let, vlci se sem začali vracet před 25 lety. Právě díky nim zde mohou jedle růst, aniž by je čekal osud srnci okusovaných stromků v lokalitách bez trvalého výskytu velkých šelem.

Pečlivě koukáme pod nohy. Ne že by nám vadilo bláto. Právě naopak – v blátě jsou dobře vidět stopy. Co tyhle? Nemohou být od vlka?

Planý poplach. Stopy, na které jsme narazili, zanechal větší smec. Kopýtka jsou na první pohled špatně rozeznatelná, když se ale díváme dál po dráze směrů, najdeme několik mnohem zřetelnějších.

O kousek dál leží chlupatě hovínko. Z přednášek, které jsme absolvovali, víme, že právě rysí trus může obsahovat chlupy, ten vlčí má po rozhrnutí klacíkem uvnitř schované obvykle i nenatrávené velké úlomky kostí nebo dokonce nestrávená kopýtka.

Dlouheme klackem do trusu na cestě. Žádná kost. „Tak to není vlčí, ale rysí!“ radujeme se. Velitel hlídky nás vyvádí z omylu – rysí trus by byl dvojnásobně velký, tenhle je liščí.

Jsmo trochu zklamaní. Ale ne moc – nikdo z nás vlastně nikdy neviděl skutečný liščí trus, na-

tož liščí stopu nebo živou lišku v lese, takže i tohle je pořádný objev.

Šelmy léčí les

Velké šelmy, tedy rys, vlk a medvěd, žijí na našem území odpradáva. Jejich úloha v lese byla nesmírně důležitá. Vlci chrání les před přemnožením divočáků a jelenů, rysí loví srnce. Jenže už od 17. století docházelo k vybíjení velkých šelem, zatímco počet vysoké a černé zvěře rostl.

Zkušenosti ze Slovenska přitom ukazují, že v lese, kde žije dostatečný počet vlků, například netrpí divoká prasata prasecím morem a i vysoká zvěř je zdravější. Pokud jsou kopytníci zvyklí na život se šelmami v zádech, jsou mnohem plášší, než jsme zvyklí, mění svá teritoria a rychleji se po lese přemisťují. Šelmy tak loví hlavně slabé a nemocné kusy, čímž les čistí a léčí.

„Dnes musí jejich úlohu přebírat myslivci. Ale lov je náročný a věkový průměr českých myslivců je 65 let,“ vysvětluje myslivec Martin Matí.

Divočáků i jelenů a srnců je tak v lesích několikanásobně víc, než aby byla zachována rovnováha v ekosystému. Což není dobře ani pro lesní porosty, srnci okusují mladé stromky, které nemají možnost správně růst. Když po lese neběhají vlci nebo rysí, množí se i lišky a přibývá těch, které mohou přenášet vzteklinu a další nemoci.

Když v lese vyletí ptáček

Plahočíme se nahoru a dolů přes hřeben Javorníků ještě dobrých 10 kilometrů. Náš velitel jde najisto – míří k fotopasti, kterou sem nedávno nainstaloval. Míne ji, samozřejmě. Když o ní člověk neví, zvěnění fotopast jeho nohy, aniž si toho všimne. Je ti chý a ani v noci neblýská, takže se dá snadno přehlédnout.

Šéf naší hlídky vytahuje paměťovou kartu z fotopasti. Koukáme mu nadšeně přes rameno, když kliká na obrázky. Ani rys, ani vlk na ní nejsou. Za poslední tři týdny, co tu fotopast je, prošlo kolem jen několik srnek, projela terénní motorka, jeden džip a prošel myslivec.

Ostatní skupiny, které spolu s námi o víkendu procházejí Beskydy, byly o něco úspěšnější. Právě od nich bude vlčí trus, který začne v chatě brzy smrdět.

„V polovině 90. let se do Bes-

Další naše velké šelmy

Medvěd hnědý

U nás žije ojediněle jen v Beskydech, kam přichází ze Slovenska. Je víceméně vegetarián, jako jediná šelma může být ovšem člověku nebezpečný. Setkat se s ním je velká vzácnost.

Rys ostrovid

Výborně vidí a slyší, loví zejména srnce, méně jeleny. Nepohrdne ani hlodavci. U nás žije hlavně na Šumavě a v Beskydech.

Kočka divoká

Vrací se k nám jen velmi pomalu a rozlišit ji na záběrech z fotopasti od obyčejného zdivočelého kocoura domácího dokáže jen cvičené oko. Spatřena byla v Javorníkách a na Šumavě.

kyd vrátili vlci. A vznikly první vlčí hlídky,“ popisuje Miroslav Kutal, jeden z našich největších odborníků na velké šelmy. Každý víkend vyrazí „jeho“ hlídky do terénu, školí také další a další dobrovolníky, kteří se učí poznávat stopy a trus šelem. Působí nejen jako stopaři, ale i jako prevence proti pytlákům, kterých je v lesích stále dost.

Zatímco vlka sraženého kamionem nebo vlakem ochraňují většinou objeví, o tom, proč se místní smečky rozrůstají jen velmi pomalu, ví své myslivci, kteří nedodržují zákon, i samozvaní střelci trofejí. Mít doma pravou vlčí kožešinu je pro leckoho pořád velmi lákavé. Hlavně proto se za těch 25 let, co jsou vlci zpátky, drží jejich počty víceméně jen na hranici přežití.

Chraňte si své ovce

Kolik vlků a rysů v Beskydech žije? Přesně to nikdo neví, odhaduje se 10 až 15 jedinců rysů, kteří se potulují na české i slovenské straně hranice. Mnohem větší populace, čítající víc než 50 kusů, je na Šumavě.

Vlků je v Beskydech ještě méně než rysů, plnohodnotné smečky žijí u nás u Ralska, na Broumovsku a na Šumavě. Ostatně právě Broumovsko nedávno zažilo demonstraci far-

PŘÍRODA

mářů, kteří se bojí o svoje ovce a na vlčí hlídky se dívají skrz prsty.

Za každou šelmou zabitou ovci nebo kozu dostávají farmáři od státu odškodnění, navíc pro ně běží programy podporované Evropskou unií, v nichž dostávají dotace na lepší zabezpečení stád – jednoduchý elektrický ohradník zastaví ovce, které se chtějí rozutéci, ale před šelmou je neuchrání. Bezplatnou poradnu pro chovatele provozuje i Hnutí Duha, které všechny vlčí a rysí hlídky na území republiky koordinuje (podívejte se na www.selmy.cz).

„Dřív farmáři chránili stáda hlavně za pomoci pasteveckých psů. Postupně lidé šelmy vyhubili, ale to, co se zdálo jako zisk, se nakonec ukázalo být velkou ztrátou – šelmy udržovaly zdravý les,“ vysvětluje Jiří Beneš, jeden z koordinátorů hlídek. Dnes jsou velké šelmy na našem území zákonem chráněné a nesmějí se lovit. Na rozdíl od Slovenska, kde se třeba vlci stílejí, byť jen za přesně stanovených podmínek.

Ostatně právě ze Slovenska – z Karpat do Beskyd – většina šelem míří. Z Malé Fatry k nám dokonce občas zabloudí i medvěd. Právě medvěd je jediná šelma, která může být člověku nebezpečná. Zatímco vlk a rys

jsou tak plaší, že je člověk v horách nepotká, někteří medvědi na Slovensku se naučili vybírat popelnice a na člověka jsou sem tam zvědaví. Panika však není namístě: pokud už zajížete setkání s medvědem, zpravidla stačí nedívat se mu do očí a vykoupat z jeho teritoria.

Smrt krásných šelem

Do beskydské chaty se po celodenním stopování v podzimním terénu vracíme vymrzlí. Čeká nás ještě několik přednášek. Na Broumovsku se letos narodila tři vlčí mláďata, snímky z fotopastí to čerstvě potvrzují. Vlků tam je teď tedy pravděpodobně pět, dvě loňská mláďata se od smečky asi oddělila, takže na fotografiích, které sledujeme na stěně v jídelně chaty, nejsou.

Jejich trus, který našly tamní vlčí hlídky, se na Mendelově univerzitě v Brně bude zkoumat, stejně jako ten, který leží v pytli-

ku před naší chatou. Dá se z něj zjistit hlavně to, co vlci snědli. A potvrdit, že je to ve většině případů vysoká zvěř, ne ovce místních farmářů.

Ne všechny příběhy jsou však prochnuté nadšením z toho, že se k nám velké šelmy vrací. Koukáme na fotky upytlačených vlků, mrtvých rysů sražených kamiony u výpady na Slovensko, na rysici Lenku, která téměř na rok zmizela z fotopastí, letos v zimě se v Beskydech znovu objevila i s mláďaty, ale v dubnu ji našli mrtvou v kolejišti poblíž Mořkova na Novojičínsku. Čekala tři mláďata.

Nejnovější obětí je rysice Laura, v horách po ní zůstala dvě mláďata. „Narodila se na jaře, nejsou už odkázaná na mateřské mléko, ale sama lovit ještě neumějí, to je matka asinestihla naučit. Čeká je pravděpodobně také smrt,“ říká smutně Beneš.

Odjíždíme vstříc těžkým sněhovým mrakům. Zanedlouho se na svazích za chatou bude lyžovat, hory naplní ryk milovníků zimních sportů. Vlci jsou plaší. Zůstanou schovaní mimo tyhle lidské zábavy.

Na sněhu v lese však budou jejich stopy mnohem zřetelnější než v podzimním blátě. Stopy. A hovínka.

klara.kubickova@mfdnes.cz

ČESKÝ VÝLETNÍK

Ze života Židů

Třebíč

Proč je Třebíč na seznamu památek UNESCO? U Prahy a Českého Krumlova to člověku přijde samozřejmé, u vily Tugendhat to akceptuje. Ale proč Třebíč, když je židovských památek v Česku tolik? Zdejší židovské město, jež mělo v 70. letech ustoupit stavbě paneláků, je dnes prý nejzachovalejší v Evropě. Tak proto.

Až tady pochopíte, jak Židé na území Čech a Moravy opravdu žili, což se vám v Praze, kde je židovské ghetto „rozpuštěné“ v bulvárech typu Pařížské, při vší účtě nepodaří. V Třebíči najdete vše: dvě synagogy (Přední a Zadní), domky jak ze Zlaté uličky, bývalou školu, kupecký dům i hřbitov.

A navíc spoustu „kuriózit“: uličky jako Stinná a Opuštěná či strašidelné průchody skrz domy jako mezi ulicemi Pokorného a nábřežím. Dozvíte se, že židovská rituální porážka zvířat se nazývala „šlachta“ a nahlédnete do seznamu košer potravin, které dnes směji konzumovat ortodoxní Židé. Pobavilo mě, že je tam i fanta a cola, z českých piv Budvar a Pilsen.

Kdo by toho stále neměl dost, může zkusit najít v ulicích židovské čtvrti „ducha ghetta“. Náповěda: je blízko Přední synagogy.

JAKUB POKORNÝ

VÝLETNICKÉ NOTY

JAK SE TAM DOSTAT: vlakem či autobusem z Brna a z Jihlavy, z Prahy jezdí přímý autobus.

TRASY: procházka po památkách Třebíče včetně hřbitova zabere víc jak dvě hodiny. Můžete si ji prodloužit vycházkou k větrnému mlýnu nebo k rozhledně-vodojemu Na Kostelíčku.

ZAJÍMAVOSTI VE MĚSTĚ:

větrný mlýn na stromovou kůru, pravoslavný kostel, vyhlídková věž kostela s největším hodinovým ciferníkem ve střední Evropě.

RESTAURACE: obdivovaný je Coqpit na nábřeží v židovské čtvrti, osobně mám nejradši minipivovar Urban nad zámekem.

INTERNET: www.visittrebic.eu

Co radí Mladí reportéři?

Podívejte se na video Writing 101, které pro vás natočili Mladí reportéři z Kanady. Snažili se v něm popsat 10 kroků, na které je potřeba při psaní článku myslet. (www.yre.global/video-tutorials)

Tak nyní se již můžete vrhnout do vaší reportérské činnosti. Bude to náročná, ale také velmi zábavná a dobrodružná cesta. A až budete mít článek sepsaný, nezapomeňte ještě na poslední krok, a to naposledy si celý článek projděte a zkontrolujte, že je vše v pořádku.

- **Zodpověděli jste všech šest základních otázek?**
- **Vymysleli jste dobrý titulek?**
- **Povedlo se vám článek dobře uvést?**
- **Nezapomněli jste na rozhovory s odborníky?**
- **Pojednává váš článek o nějakém problému ve vašem okolí i v celosvětovém měřítku?**
- **Ověřili jste si všechna fakta?**
- **Je v něm dobře popsáno a podloženo řešení problému?**
- **Zkontrolovali jste překlady a případné pravopisné chyby?**
- **Vše splněno? Tak to už vám nezbývá nic jiného, než článek odeslat!**

Případová studie článku

(Mezinárodní soutěž MRpŽP, 2014 / první místo / Malta)

Názor odborníka

- 1/ Skvělý titulek!** Inteligentní a vtipný titulek je ideální pro čtenáře 21. století.
- 2/ Co však titulku chybí?** Podnadpis! Chce to více informací...
- 3/ Co vše musí být v úvodu?** Druhá věta by se dala vylepšit přidáním místa určení: "Maltské kamenné zidky, které..."
- 4/ Samotný článek začíná příliš brzy.** První odstavec by měl ještě jednou představit daný problém a jeho příčiny i za cenu toho, že se bude opakovat to, co již bylo řečeno v úvodu.
- 5/ Popisky obrázků.** Každá fotografie, kterou v článku použiješ, ti svým popiskem otevírá nespočet možností, jak článek něčím ozvláštnit.
- 6/ Mohl by větu o zvířatech ve zbrani říct někdo, s kým jsi dělal rozhovor?**
- 7/ Nezapomeň si ověřit všechna fakta.** Zachovej si nestrannost. Projdi si seznam věcí ke kontrole z dvanáctého kroku.

YRE International Times

Pád kamenných zídek (The Rubble Trouble)

Hadi, ježci a šneci zbrojí! Kamenné zidky, které jim slouží jako úkryt před deštěm a před přímým sluncem, jsou na ústupu.

Území, které bylo dříve pokryto keři a bylinkami, je nyní ohyzdnou směsicí polí s půdou dovezenou z různých končin a našli byste zde i suť z nedalekého kamenolomu.

Kamenné zidky nahradili místní farmáři palma-mi a vápencovými zdmi. Na některých místech však půda není před silnými větry a deštěm ti chráněna vůbec. Když prší, z polí stéká po cestách červeno-hnědá voda. Chamtivost farmářů a jejich touha mít vše hned a levně zanechaly budoucím generacím jen zničenou půdu, na které se nedá pěstovat skoro nic.

